

N:o 177.

Af herr **A. P. Risberg**, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt lönereglering för de vid dem anställda lärare.*

Frågan rörande en omfattande lönereglering för lärarne vid de allmänna läroverken har länge väntat på sin lösning. Det långa uppskofvet med hennes slutliga afgörande är dock icke liktydigt med att intet blifvit gjordt för en välbehöflig förbättring i lärarnes löneförmåner. Genom de åren 1882 och 1898 af Riksdagen beslutade tillfälliga löneförbättringarna och det år 1901 beviljade dyrtidstillägget hafva adjunkternas minimi- och maximilöner bringats upp till respektive 2,200 kronor och 4,400 kronor, medan de motsvarande lönebeloppen för lektorer utgöra 3,300 och 5,500 kronor.

Hvad angår de högre lönegraderna, hafva sålunda ämneslärarnes löner blifvit sådana, att, om de än icke kunna sägas vara rundligt tilltagna, de dock enligt min mening kunna betecknas såsom skäligen med hänsyn till den utbildning, som kräfts för dessa lärares kall, och de lefnadskostnader, som deras samhällsställning betingar. I det sistnämnda hänseendet tänker jag på läroverksstäderna i allmänhet, ej på en och annan plats med sär-eget uppdrifna lefnadskostnader.

Däremot kan det ur samma synpunkter näppeligen sägas, att de lägre lönegraderna ännu lämna sina innehafvare skäligen ersättning. Det vederlag, man velat bereda dem genom en alltmer utsträckt rätt att från den extra ordinarie tjänstgöringstiden räkna lönetur för uppflyttning i högre lönegrad efter vunnen befordran och genom inrättandet af ett antal nya

ordinarie befattningar, har endast delvis kunnat ersätta begynnelselörens otillräcklighet. Det är detta missförhållande, som den senaste kungl. läroverkskommittén i likhet med den af år 1878 särskildt fästat uppmärksamheten vid, och den har på goda grunder föreslagit minimilönens höjande till 3,000 kronor för adjunkter och till 4,000 kronor för lektorer, under det han anser förbättringen med afseende på maximilönerna vara nöjaktig, om adjunkt efter 15 tjänstår erhåller 4,500 kronor i stället för, såsom nu är fallet, 4,400 kronor efter 20 tjänstår och om lektor får samma lön, 5,500 kronor, efter 15 tjänstår som nu efter 20. Kommittén föreslår alltså 3 ålderstillägg å hvarterdera 500 kronor i stället för nu utgående 4. Därjämte vill den främja en skyndsammare befordran genom att föreslå inrättandet af nya ordinarie läraresysslor.

Emellertid hemställer Kungl. Maj:t i sin i ämnet aflåtna proposition, att Riksdagen ville medgifva ett 4:de ålderstillägg till de af kommitterade föreslagna, så att lönen i 5:te graden för adjunkt blefve höjd till 5,000 kronor och för lektor till 6,000 kronor.

Att efter fullt objektiva grunder bestämma, huru stora lönebelopp i förevarande fall kunna anses motsvara behovet, är knappast möjligt, enär studietid, lefnadsvanor, familjeförhållanden m. m. äro så olika för den ene och för den andre. En jämförelse med andra statens eller de municipala samhällenas tjänsthafvare gifver ingen säker ledning för ett rätt bedömande af denna fråga. Äfven om jämförelsen i vissa fall talar för en lön, väl så stor, som Kungl. Maj:t föreslagit, pekar jämförelsen i andra fall i motsatt riktning. I alla händelser är det missvisande att stanna vid jämförelsen med tjänstemännen i de centrala ämbetsverken här i hufvudstaden, där lefnadskostnaderna äro ojämförligt högre än å de flesta orter. Icke heller får en hänvisning till de fluktuerande löneförhållandena inom industrien och hvarjehanda yrkesbanor vara afgörande. Först när det kan uppvisas, att ojämnheten i lönerna åstadkommer brist på lärarekrafter vid läroverken, framträder nödvändigheten att taga hänsyn till löneställningen på nyssnämnda områden. Nu erinras det om i den kungl. propositionen, att tvärtom stor konkurrens råder på lärarebanan.

Det synes mig, som om under inträdande normala befordringsförhållanden, hvarigenom en ämneslärare har utsikt att blifva befordrad till ordinarie tjänst vid omkring 30 år med en skälig begynnelselön, en adjunktslön af 4,500 kronor vid 45 år och en lektorslön af 5,500 kronor vid samma ålder skall kunna betraktas såsom tillräckliga, äfven om löntagarne hafva familj att sörja för. Man får icke bortse ifrån de stora

fördelar, en familjeförsörjare i dessa lärares ställning har beträffande sina barns skolbildning framför dem, som bo aflägsset från läroverkstaden.

En annan omständighet, som icke bör lämnas obeaktad vid denna frågas bedömande, utgöres af de många tillfällen till biförtjänster, som stå öppna för en elementarlärare i nuvarande tid och genom hvilkas användande han icke blott kan bereda sig ett tillskott till sina inkomster, utan äfven utom skolan bringa andra frukterna af den högre bildning, samhället satt honom i stånd att tillägna sig. Om, såsom ju äfven sker, han begagnar sig af dessa tillfällen, skall detta icke, ifall det sker med nödig urskillning, menligt inverka på hans pliktuppfyllelse såsom lärare, utan snarare tvärtom.

Beträffande läroverkslärares bidrag till deras egen pensionering är det billigt, att vid den nya löneregleringens tillämpning denna angelägenhet ordnas så, att i intet fall dessa bidrag förorsaka någon minskning i nu utgående lön.

Bestämmas de högsta lönerna för adjunkter och lektorer till 500 kronor mindre än hvad i nådiga propositionen föreslås, följer däraf, att rektorernas föreslagna löner i båda lönegraderna böra minskas med samma belopp.

Jag tillåter mig alltså vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville för sin del i så måtto bifalla Kungl. Maj:ts förslag angående lönereglering för de vid rikets allmänna läroverk anställda ämneslärare, att, utan ändring beträffande de föreslagna begynnelselönerns belopp och ålderstilläggs storlek, antalet ålderstillägg för adjunkter och lektorer bestämmas till tre, att lönen för realskolornas rektorer bestämmas till 4,500 kronor och för de högre allmänna läroverkens rektorer till 5,500 kronor med ett ålderstillägg af 500 kronor för hvardera efter 10 års tjänstgöring jämte förmånen af fri bostad eller däremot svarande hyresersättning.

Stockholm den 13 februari 1904.

A. P. Risberg.
